

Soojarekord jäi tulemata

Suvel kõneldi, et aasta 2002 võib tulla Eestis kõigi aegade kõige soojem. Kas pakaseline detsember suutis selle "rekordipüstituse" ära rikkuda?

JT Tartust

Vastab Ain Kallis:

Möödunud 2002. aasta tundus Eesti elanikele erakordselt soojana ja kuivana. Paistis uskumatu, et võiks olla sellest palavamaid või põuasemaid aegu. Vähemalt suvega oli asi küll nii: Tartumaal on 137-aastasest vaatlusreas mullusest kuumem olnud vaid suhteliselt hiljutine 1972. aasta keskpaik; ligikaudu niisama kuumad olid kauged 1936. ja 1939. aastate suved. (1972. a. 18,3°, 2002. a. 18,1°, teised nimetatud suved nende vahepeal).

Kuidas aga oli lugu kogu aasta soojusega? Teadupoolest teatati hiljuti, et globaalselt oli lõppenud aasta väga soe, jäädes veidi maha vaid 1998. aasta keskmisest maakera õhutemperatuurist. Meil oli mäletatavasti too aasta õige vihmane ning jahe.

Viimase 137 aasta soojemad aastad on siinmail olnud hoopis 1989 (Tartus 7,2°), 2000 (7,1°) ning 1934 (7,0°).

Möödunud aasta püsis konkurents 1989. aastaga kuni novembrini, olles suve lõpul korra isegi juhtimas. Kahe viimase kuu jooksul muutus senini lahke ilmataat korraga karmiks külmataadiks ning rekordiüritus kukkus kolinal läbi. Talvekuu keskmine temperatuur oli Tartus -1°, jõulukuul -9,3°. Aasta soojarekord oleks sündinud vaid uute kõvade kuurekorditega, saavutatud 6,3 kraadiga jäädi vaid 11. kuni 15. kohta jagama. Pole midagi teha, Eesti kliima on juba väga muutlik: näiteks oli tolle rekordilise 1989. aasta naabruses ülimalt jahe 1987. aasta (3,3° keskmisega). ■

Ain Kallis (1942) on geograafiakandidaat, töötab Tartu ilmajaama juhatajana ja Tartu observatooriumi teadurina.

Kuldking koduaeda?

Tahaksin tuua oma aeda kuldkinga kasvama. Kas võin teda loodusest välja kaevata või saab istutusmaterjali orhideekaitse klubi vahendusel?

TK Tartust

Vastab Tiiu Kull:

Kuldkinga loodusest väljakaevamine on rangelt keelatud, sest ta on looduskaitse all. 2002. aasta suvel tugevdas keskkonnaministerium selle liigi kaitsereežiimi, tõstes kuldkinga kolmandast kaitsekategooriast teise. Liiki kaitstakse kogu tema levila ulatuses.

Orhideekaitse klubi ei kasvata ega paljunda orhideesid. Mujal maailmas tegeletakse küll kuldkinga seemnete idandamisega toitesöötmel. Seda katsetatakse ka Sakus, taimebiotehnoloogia uurimiskeskuses EVIKA. Looduses idanevad seemned vaid seensümbiendi olemasolul, kuid steriilsetes tingimustes toitesegul võivad seemned samuti idaneda. Selliselt paljundatud noori taimi peaks saama mõnedest Euroopa aianditest ja miks mitte ka Eestist, sest suurem osa aiandites müüdavast istutusmaterjalist on meile nagunii sisse toodud.

Pole kuulnud, et Eestis oleks õnnestunud kuldkinga koduaias kasvatada loodusest kogutud seemnest: enamasti pole aiamaal sobivat seensümbiendi. Kui siiski selline õnnelik juhus on, siis tuleks arvestada, et idand vedab esimesed neli aastat maa all mükotroofina ja esimesi õisi võiks seemnest kasvanud taimel oodata alles 15 aasta pärast. ■

Tiiu Kull (1958) on EPMÜ zooloogia ja botaanika instituudi botaanika osakonna juhataja, Eesti orhideekaitse klubi president.



FOTO: RAINER KURBEL